

Львівський національний університет імені Івана Франка
Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України
Національний університет «Львівська політехніка»
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка
Львівське обласне відділення Всеукраїнської громадської організації
«Товариство психологів України»

**ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНІ
АСПЕКТИ ДУХОВНОСТІ
В ЕКОНОМІЦІ ТА УПРАВЛІННІ**

Збірник тез

*III Всеукраїнської
науково-практичної конференції з
міжнародною участю*

19 квітня 2017 року

Львів – 2017

**Ivan Franko National University of Lviv
G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the National Academy of Pedagogical
Sciences of Ukraine
Lviv Polytechnic National University
Drogobuch Ivan Franko State Pedagogical University
Lviv State University of Life Safety
Poltava National V.G. Korolenko Pedagogical University
Lviv regional branch of the Ukrainian public organization
"Association of Psychologists of Ukraine"**

**PHILOSOPHICAL-PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF
SPIRITUALITY
IN THE ECONOMY AND MANAGEMENT**

COLLECTION OF THESIS

**III Ukrainian
Scientific-Practical Conference With
International Participation**

April 19th, 2017

Lviv - 2017

УДК 17.025:008–057.876

ББК 87:88

Філ 51

**"Філософсько-психологічні аспекти духовності в економіці та управлінні",
III Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (2017; Львів).**

Збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю "Філософсько-психологічні аспекти духовності в економіці та управлінні", 19 квітня 2017 р. [Текст] / за ред. В.П. Мельник; відповід. за вип. В.В. Яцура, Н.І. Жигайло, Ю.В. Максимець. – Львів : СПОЛОМ, 2017. – 300 с.

Бібліогр. в кінці ст.

Редакційна колегія

Голови:

Мельник В.П., проф., ректор Львівського національного університету імені Івана Франка

Максименко С.Д., акад., директор Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Співголови:

Рижак Л.В., декан філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

Михайлишин Р.В., декан економічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка

Робоча група:

проф. Яцура В.В., проф.Хоронжій А.Г., проф.Савчин М.В., проф.Варій М.Й., проф.Захарчин Г.М., проф. Лобозинська С.М., проф.Моргун В.Ф., доц.Макаренко С.С., доц.Кохан М.О., доц. Данилевич Н.М., доц. Мрака Н.М., доц. Борисенко О.М., доц.Войцеховська О.В., доц. Сірко Р.І., доц. Слободяник В.І., доц. Стельмах О.В., викл. Кожушко-Лозинська І.І., доц. Закалик Г.М., викл. Зошій І.В., Дроздовська Л.О., Євтушок О.В.

Керівник проекту:

Жигайло Н.І., професор, професор кафедри менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка

Відповідальний за верстку матеріалів конференції:

Максимець Ю.В., доцент, доцент кафедри економіки підприємства Львівського національного університету імені Івана Франка

© Автори тез, 2017

В умовах модернізації й глобалізації суспільства особливої актуальності набуває унікальність особи, а значної ваги – питання, як сформувати колективність особи, яка, з одного боку, збереже відповідальність за колектив, з іншого – свою унікальність. Це повною мірою стосується Збройних Сил України. Армія, як і держава, – це перш за все люди, а не тільки боєприпаси та озброєння. Дух держави, про який зараз так багато говориться, відображається в її ідеології. Держава без ідеології, без духу, без духовності, яка не має своїх цінностей, стає "бездушною" і, втрапивши свій дух, вмирає, як людський організм. А тому найголовнішим завданням держави є піклування про свою ідеологію, яка і служить піднесенням духу, духовності, основою людського духу держави в цілому.

Духовність – необхідна умова існування війська. Вона породжує прагнення до досконалості, прищеплює праведну любов до Батьківщини, що є життєвою, духовною силою, сформованою саме духовним самовизначенням, безпосереднім духовним досвідом, участю в духовному житті.

Формувати духовність неможливо без інтелектуального, національно-культурного піднесення армії, яка повинна бути насамперед високоосвіченою силою, тому що нині воюють не стільки зброєю, скільки розумом; і воєнне мистецтво досягає найвищого розквіту в народів цивілізованих, культурних, діяльних, даючи їм у руки "наукові" засоби ведення війни.

Інтелектуальний і національно-культурний розвиток починається з моральної, пізнавальної діяльності вирішенням таких основних завдань, як: засвоєння духовної спадщини української армії, поданої в багатьох книгах і статтях із таких тем: військова історія, державна оборона, військові реформи, стратегія, воєнне мистецтво, козацтво, навчання й виховання, традиції та інших; ознайомлення військовослужбовців з думками й ідеями предків, що допоможе знайти духовну підтримку для вирішення багатьох сучасних проблем української військової сили.

Формування духовної складової армії відбувається в процесі самоусвідомлення військовослужбовцем особистісного виміру власного буття і вироблення в людини ставлення до себе. Цим визначається прагнення до розпізнання та розкриття індивідуальних якостей кожної особи, з якою налаштовуються стосунки.

*Сірко Р.І., Слободяник В.І., Львівський державний
університет безпеки життєдіяльності*

ТРЕНІНГ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗАСІБ ПОДАЛАННЯ КРИЗОВИХ СТАНІВ ОСОБИСТОСТІ ПСИХОЛОГА

З метою виявлення впливу психологічних тренінгових технологій на особистісну та професійну динаміку фахівців психологів та шляхів подолання ними власних кризових станів, використовувалися розроблений нами «Тренінг саморегуляції». Дослідження проводилось на базі Львівського державного університету безпеки життєдіяльності впродовж 2015-2016 років серед студентів та курсантів спеціальності «Психологія»: 35 студентів третього та 33 студентів четвертого років навчання у загальній кількості 68 осіб.

Мета даного тренінгу – це навчання навичкам регуляції своїх емоційних станів, яке дає можливість мобілізувати свої сили та оптимально вирішувати професійні завдання. Тренінг складається з двох основних блоків: перший – це методики «Аутогенне тренування» та «Релаксація», які дають можливість знімати емоційну напругу за рахунок розслаблення певних груп м'язів; другий – це «Медитація за допомогою кольору», яка на основі уявлення певних образів кольорового спектру дозволяє формувати потрібні емоційні стани у досліджуваних.

Техніка використання даних методів формувалась за допомогою гетерогенного та аутогенного тренування, в основі яких лежить самонавіювання. Засвоєння методів

саморегуляції відбувалось в результаті проведення групових сеансів. Перед тим читалась оглядова лекція, мета якої дати респондентам знання про структуру емоційних станів, їх впливу на індивідуальні властивості особистості. Акцентувалась увага на негативних емоційних станах, які виникають під час надзвичайних ситуацій та можливості використання саморегуляції для відновлення працездатності. Проведено десять практичних занять: на перших – під керівництвом викладача здійснювався гетеротренінг, на наступних – респонденти самостійно здійснювали аутогенне тренування, релаксацію, медитацію. Комплекс вправ засвоювався впродовж восьми тижнів. Тривалість сеансу не перевищувала п'ятнадцяти хвилин, після чого обговорювалось самопочуття обстежуваних, що дало змогу виявити негативні реакції та помилки при самостійному виконанні вправ.

Ефективність психорегуляції визначалась за допомогою методики, запропонованої В.А.Скуміним. Згідно цієї методики досліджувались реакції індивідів на використовувану саморегуляцію за такими стандартними показниками: цілющий вплив (+2); корисний ефект (+1); нейтральна реакція (0); негативний вплив (-1); відмова від виконання вправи або від участі у сеансі (-2).

Індивідуальні заняття оцінювались за такою формулою:

$$E_1 = \frac{e_1 + e_2 \dots + e_n}{n}$$

де E_1 - індивідуальна ефективність сеансу; e_1 - індивідуальна оцінка ефективності першої вправи; e_2 - індивідуальна оцінка ефективності другої вправи; n – кількість вправ, використаних у процесі сеансу.

Групова оцінка ефективності сеансу оцінювалась за такою формулою:

$$E_q = \frac{E_1 + E_2 \dots + E_n}{N}$$

де E_q - групова оцінка ефективності сеансу; E_1 - ефективність сеансу першого учасника; E_2 - ефективність сеансу другого учасника; N – кількість людей, що займалися в групі.

Ефект психологічного впливу визначався за наступною шкалою: від 0,67 до 2,0 – добрий; від 0,66 до -0,66 – невизначений; від -0,67 до -2,0 – небажаний.

Згідно проведеного дослідження, встановлений позитивний вплив психічної саморегуляції на емоційні стани респондентів. Так, середній бал по методиці в цілому склав 0,985 ум.од. Отже, засвоєння основ психорегуляції підвищило толерантність обстежуваних до стресових впливів, які так часто зустрічаються в учбовому процесі, навчило їх знімати емоційне навантаження і мобілізувати при необхідності антистресові резерви.

Розглянемо як оцінюють респонденти вправи аутогенного тренування (таблиця 1).

Найбільш ефективними є вправи, спрямовані на оволодіння регуляцією ритмом серцевої діяльності (85,2% відповідей). На другому місці знаходяться вправи по оволодінню ритмом дихання (84,5% відповідей). Проте до вправ, які спрямовані на відчуття тепла (32,8% відповідей), важкості в епігастральній області (38,5% відповідей) та прохолоди в області лоба (36,9% відповідей), більшість опитуваних віднесли нейтрально або ж продемонстрували реакцію відмови від виконання завдання.

Майже всі досліджувані позитивно оцінили також вправи по релаксації (82,7% відповідей), які помітно впливають на самопочуття та настрої. Потрібно зазначити, що саме методика релаксаційної техніки не викликала негативних реакцій у жодного респондента, що можливо пояснити швидкістю її проведення та легкістю при запам'ятовуванні формул.

Корисними обстежувані також вважають медитацію за допомогою кольорів. Так, найбільше сподобалась «Медитація за допомогою зеленого кольору», яка викликає почуття життєвої сили та задоволеності оточуючим світом (85,0% відповідей). Підвищує творчу активність та спонукає до мобілізації зусиль під час навчальної діяльності медитаційні техніки «Помаранчевий колір» (72,9% відповідей) та «Червоний колір» (76,7% відповідей), які також оцінені опитуваними ефективно. У той же час вправи «Жовтий колір» (58,5% відповідей) та «Синій колір» (60,1% відповідей), на думку респондентів, більш складні для

сприйняття та викликають нейтральну реакцію. Отже, запропонований нами «Тренінг саморегуляції» позитивно впливає на емоційні стани опитуваних та допомагає подолати деструктивні реакції, які виникають у кризових ситуаціях.

Таблиця 1.

Оцінка ефективності вправ тренінгу «Саморегуляція»

Вправа	Оцінка вправи				
	+2 Цільовий вплив (%)	+1 Корисний ефект (%)	0 Нейтральна реакція (%)	-1 Негативний вплив (%)	-2 Відмова виконання вправи (%)
Оволодіння ритмом серцевої діяльності	22,5	62,7	7,3	7,5	-
Викликання відчуття тепла	20,7	12,1	55,2	5,3	6,7
Оволодіння регуляцією ритму дихання	28,4	54,3	5,3	12,0	-
Відчуття важкості в епігастральній області	18,4	20,1	47,8	8,5	5,2
Відчуття прохолоди в області лоба	21,6	15,3	51,3	8,4	3,4
Релаксація	31,4	62,6	6,0	-	-
Медитація «Синій колір»	15,2	44,9	30,1	7,5	2,3
Медитація «Червоний колір»	21,3	55,4	23,3	-	-
Медитація «Зелений колір»	25,7	59,3	15,0	-	-
Медитація «Помаранчевий колір»	23,5	49,4	27,1	-	-
Медитація «Жовтий колір»	17,1	41,4	32,5	5,6	3,4

Скальська Л.О., Горбачов В.О., Інститут психології імені Г.С. Костюка

ПСИХОЛОГІЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

В сучасному науковому світі різні аспекти розвитку духовної сфери суспільства вивчає чимало дослідників: Н.І.Жигайло «Психологія духовного становлення особистості»[2], В.Андрущенко, Л.Губерський, М.Михальченко «Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз»[4], В.О.Огнев'юк «Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку»[6], Ю.П.Сурмін «Ціннісні процеси пострадянського суспільства: методологічний аспект» [7] тощо.

<i>Рижак Л., РИЗИК ЯК МАРКЕР ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІННОВАЦІЙНОСТІ СУСПІЛЬСТВА</i>	228
<i>Романець З.О., ФУНКЦІЯ ДУХОВНОСТІ ТА ЇЇ ПРОЯВ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ</i>	230
<i>Росит М., ТРИВОЖНІСТЬ МОЛОДОЇ ЛЮДИНИ ЯК НАСЛІДОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ НЕГАРАЗДІВ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА</i>	232
<i>Саврук І., Різник У, КРИЗА ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН</i>	234
<i>Савчин М.В., СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ</i>	237
<i>Семчук М., ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ</i>	240
<i>Сидоренко Л.В., ДУХОВНІ ЦІННОСТІ В СТРУКТУРІ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ І РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ</i>	243
<i>Сірко Р.І., Слободяник В.І., ТРЕНІНГ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗАСІБ ПОДАЛАННЯ КРИЗОВИХ СТАНІВ ОСОБИСТОСТІ ПСИХОЛОГА</i>	246
<i>Скальська Л.О., Горбачов В.О., ПСИХОЛОГІЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ</i>	248
<i>Солюк І.В., РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПРАЦІ, ЯК МЕХАНІЗМ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У СУСПІЛЬСТВІ</i>	251
<i>Стасюк М.М., ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ВІД ПСИХОЛОГІЧНОГО РЕСУРСУ ДО УПРАВЛІНСЬКОГО ІНСТРУМЕНТУ</i>	253
<i>Стефанишин О.В., Львівський національний університет імені Івана Франка ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ</i>	255
<i>Сурмяк Ю.Р., Кудрик Л.Г., УРАХУВАННЯ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ДУХОВНОГО СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДІ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ</i>	257
<i>Тарнавська Х.Р., Данилевич Н.М., Кохан М.О., ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ОРГАНІЗАЦІЇ</i>	261
<i>Терлецька Н.В., Терлецька М.В., ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПАЦІЄНТІВ ІЗ ЗАХВОРЮВАННЯМИ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ</i>	264
<i>Терлецька Ю.М., ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПСИХОДУХОВНОЇ І ПСИХОЕКОНОМІЧНОЇ ДЕПРИВАЦІЇ ГРОМАДЯН УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА</i>	267
<i>Тригуб О.В., ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ</i>	269
<i>Філь Р.І., Стельмах О.В., ПРОБЛЕМА СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ</i>	272
<i>Хоронжій А.Г., ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	274
<i>Цавалюк Т.О., ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ</i>	276
<i>Цюпрік А.Я., УПРАВЛІНСЬКИЙ ПІДХІД ДО САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ</i>	279
<i>Шептицька А.О., ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ В ПСИХОЛОГІЇ БІЗНЕСУ</i>	281
<i>Щерба Г.І., ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС</i>	283
<i>Яремчук Н.З., Максимець Ю.В., «СЛІПІ» РЕФОРМИ. КРАХ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ</i>	286
<i>Яцюра В.В., СИСТЕМНА УПРАВЛІНСЬКА КРИЗА І ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В УКРАЇНІ</i>	288
<i>Iwona Dorota Czechowska, THE ECONOMIC MECHANISM OF FINANCIAL CONSUMER PROTECTION IN POLAND</i>	292